

Кушнір Таміла Борисівна, канд. екон. наук, доц., докторант, економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (067)9793912; e-mail: titan1989@mail.ru.

Кушнір Таміла Борисовна, канд. екон. наук, доц., докторант, економічний факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (067)9793912; e-mail: titan1989@mail.ru.

Kushnir Tamila, Ph.D., Associate Professor, Doctoral student, Department of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (067)9793912; e-mail: titan1989@mail.ru.

Маковоз Оксана Сергіївна, канд. екон. наук, факультет права та масових комунікацій, Харківський національний університет внутрішніх справ. Адреса: пр-т 50-річчя СРСР, 27, м. Харків, Україна, 61080. Тел.: (057)7398017, (095)4412405; e-mail: makoksana@ukr.net.

Маковоз Оксана Сергеевна, канд. екон. наук, факультет права и массовых коммуникаций, Харьковский национальный университет внутренних дел. Адрес: пр-т 50-летия СССР, 27, г. Харьков, Украина, 61080. Тел.: (057)7398017, (095)4412405; e-mail: makoksana@ukr.net.

Makovoz Oksana, Ph.D., Faculty of Law and Communication, Kharkiv National University of Internal Affairs. Address: 50-years of USSR avenue, 27, Kharkiv, Ukraine, 61080. Tel.: (057)7398017, (095)4412405; e-mail: makoksana@ukr.net.

*Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук А.С. Крутовою.
Отримано 1.08.2014. ХДУХТ, Харків.*

УДК 677.001.76

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

М.В. Чорна, К.В. Доценко

Досліджено та узагальнено існуючі підходи до визначення суті поняття «інновація». Визначено особливості динамічного, результативного та якісного підходів, доведено необхідність їх комплексного застосування. Розглянуто специфіку текстильної промисловості та сучасні особливості її розвитку. Визначено проблеми, що стримують активізацію інноваційної діяльності у вітчизняній текстильній промисловості.

© Чорна М.В., Доценко К.В., 2014

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, підприємство, текстильна промисловість.

ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

М.В. Черная, К.В. Доценко

Исследованы и обобщены существующие подходы к определению сути понятия «инновация». Определены особенности динамического, результативного и качественного подходов, доказана необходимость их комплексного применения. Рассмотрена специфика текстильной промышленности и современные особенности ее развития. Определены проблемы, сдерживающие активизацию инновационной деятельности в отечественной текстильной промышленности.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, предприятие, текстильная промышленность.

PROBLEMS OF INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES OF THE TEXTILE INDUSTRY

M. Chorna, K. Dotsenko

The existing approaches to the definition of the concept of «innovation» are investigated and summarized. The features of dynamic, efficient and qualitative approaches are determined and the necessity of their complex application is proved. Effective functioning of the textile industry of Ukraine requires its transformation into an innovative way of development, which provides more effective use of STP results in the industry. The essence and the specificity of the textile industry are defined in the research paper: large dependence on the raw material and its high price, dependence on the preferences of consumers, high demand of skilled and creative personnel; the need for modern equipment. The measures of promotion of the textile industry should be considered for stimulation of innovation activity of enterprises at the national level.

Keywords: innovation, innovation, enterprise, the textile industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Пріоритетним напрямом розвитку підприємств текстильної промисловості в умовах фінансово-економічної нестабільності, обмеженості ресурсів та загострення конкурентної боротьби на вітчизняному споживчому ринку є впровадження інновації як основи генерування нових конкурентних переваг. Успішна реалізація інновацій у текстильній промисловості можлива за умов державної підтримки та загального спрямування розвитку національної економіки на застосування

інноваційних технологій, створення умов для залучення інвестицій, розширення партнерства та міжнародної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання інноваційної діяльності підприємств текстильної промисловості розглядалися багатьма сучасними науковцями. Досить детальне дослідження в цій сфері було проведене М.В. Шарко, яка визначила проблеми, які виникають через відсутність методик і кваліфікованих кадрів [13, с. 92]. Останніми роками, як слушно зазначив Ю.В. Каракай, не відбулося суттєвих, проривних зрушень в інноваційній діяльності українських підприємств та, відповідно, в реалізації інноваційної моделі розвитку текстильної промисловості [11, с. 20]. Б. Райзберг окреслив основні заходи щодо активізації інноваційної діяльності підприємств галузі [17, с. 35]. Окремі проблеми інноваційної діяльності сучасних підприємств викладено в працях М.В. Чорної, А. Артемова, З.О. Петренко, Л.Н. Андропова та ін. [18–21]. Незважаючи на значні наукові здобутки, аналіз наукових джерел із зазначеної тематики засвідчив відсутність єдиної думки щодо особливостей інноваційної діяльності підприємств текстильної промисловості. Це й зумовило спрямованість написання статті.

Мета статті. Метою є визначення особливостей інноваційної діяльності підприємств текстильної промисловості. Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання: розглянуто підходи до трактування інновацій, визначено специфіку текстильної галузі та особливості її сучасного розвитку, розглянуто основні передумови активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств текстильної промисловості, надано рекомендації для активізації інноваційної діяльності в текстильній промисловості України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації є основним об'єктом інноваційної діяльності, що являє собою діяльність, спрямовану на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1]. Дослідження сучасної наукової літератури з цієї тематики свідчить про наявність різних підходів до визначення поняття «інновація». Так, Х. Хартман розглядає інновацію як «впровадження в практику здійснення і використання ідеї, пропозиції, науково-дослідного рішення, моделі» [2, с. 23]. Основою свого бачення науковець покладає не просто нову ідею, модель, пропозицію тощо, а саме її впровадження в практику. На таких позиціях стоять й інші визнані вчені. П. Уайт стверджує, що «інновація – це введення чогось нового в практику» [3, с. 72]; а Х. Рігс підкреслює: «Інновація – комерційне освоєння нової ідеї» [4, с. 7]; В. Хіпель зазначає, що «інновація – це застосування нового продукту

або процесу на практиці» [5, с. 19]. Таким чином, характерними особливостями інновації є, по-перше, її новизна (нове рішення, ідея, пропозиція тощо), по-друге, обов'язкова практична реалізація.

Інша група фахівців привертає увагу до такої специфічної ознаки інновації, як наявність змін. М. Хучек розглядає інновації як «проведення змін в технології, техніці, організації, екології, економіці, в соціальній сфері підприємства» [6, с. 63]; Ф. Валента – «зміну в початковій структурі виробничого механізму, тобто перехід його внутрішньої структури до нового стану...» [7, с. 13]. Таким чином, специфікою інновації є наявність змін.

Відомий вітчизняний дослідник проф. С. Ілляшенко розглядає інновацію як «кінцевий результат діяльності по створенню і використанню нововведень, втілених у вигляді удосконалених або нових товарів (виробів, послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності діяльності підприємств» [8, с. 262]. Із ним погоджуються багато відомих дослідників. Так, Т.С. Медведкін стверджує: «Інновація – кінцевий результат інноваційного процесу, що отримав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, що виведено на ринок, нового або удосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності та має економічний, соціальний, науково-технічний, екологічний або інші види ефекту» [9, с. 7]. Таким чином, специфікою інновації є двоїстість її природи: по-перше, вона сама є результатом певних дій, по-друге, вона дає певний результат (ефект).

Проведений теоретичний аналіз сучасних підходів до визначення суті поняття «інновації» дозволив їх узагальнити та виділити наявність трьох основних із них: якісного, динамічного та результативного (табл.).

Як видно з таблиці, кожен із визначених підходів наголошує на певних особливостях, тому для повного розкриття суті інновації необхідно застосовувати ці підходи в комплексі. Ґрунтуючись на цьому твердженні, найбільш повним вважається таке визначення: інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді нового чи вдосконаленого продукту або технологічного процесу, який наділено якісними перевагами при проектуванні та використанні, виробництві та збуті, що використовується в практичній діяльності та має суспільну перевагу [10, с. 116].

Специфічною особливістю інноваційної діяльності є її підвищена ризикованість порівняно зі звичайним підприємництвом. Такий ризик обумовлений самою суттю інновацій та інноваційної діяльності, пов'язаних із абсолютною новизною та творчим

характером науково-технічної роботи; невизначеністю сприйняття ринком інновації та, як наслідок, можливістю отримання як позитивного, так і негативного результату. Отже, інноваційна політика держави значною мірою сприяє реалізації інноваційної діяльності підприємств. Доцільно погодитися з Ю.В. Каракаєм, що така політика має базуватися на створенні сприятливого інвестиційного клімату, а також формуванні дієвих структур для її реалізації та налагодження ефективного механізму взаємодії між ними, тобто формуванні сприятливих умов для функціонування суб'єктів інноваційної діяльності та розвитку підприємництва в інноваційній сфері [11, с. 20].

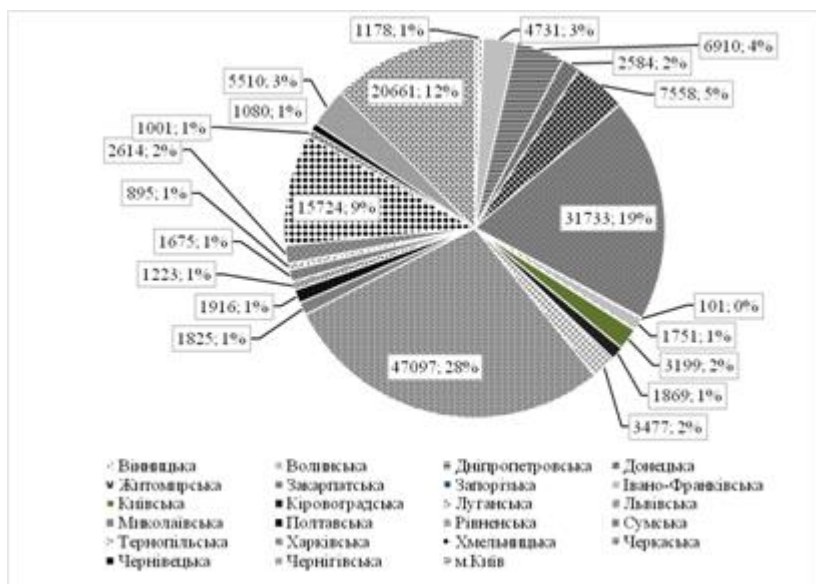
Таблиця

Узагальнення існуючих підходів до визначення суті поняття «інновація»

Підхід та основні представники	Суть підходу
Якісний підхід. П. Уайт, Х. Хартман, В. Хіпель, Х. Рігс, та ін.	Трагування інновації як чогось абсолютно нового, що знайшло практичну реалізацію та якісно відрізняється від уже існуючого
Динамічний підхід. Ф. Валента, М. Хучек та ін.	Бачення інновації як процесу певних змін у структурі (виробничій, управлінській, соціальній, організаційній та ін.) підприємства. Інновація – це перехід структури підприємства як системи до нового стану
Результативний підхід. С. Ілляшенко, Т.С. Медведкін та ін.	Інновація – це кінцевий результат діяльності (товар, технологія, процес, тощо), який дає певний результат (ефект)

Розглянемо рівень капітальних інвестицій до текстильної галузі. За результатами аналізу даних Державного комітету статистики України [12] встановлено, що обсяг капітальних інвестицій в цю галузь значно скоротився. Так, у першому півріччі 2014 р. він становив 55897 тис. грн тобто на 59,4% менше порівняно з першим півріччям 2013 р. На зменшення обсягу інвестицій вплинуло багато чинників, основними з яких є такі: дефіцит бюджету, зростання індексу інфляції, недостатня зацікавленість інвесторів текстильною галуззю виробництва. Загальний обсяг капітальних інвестицій до галузі становить 0,1% від загальних інвестицій до промисловості в Україні. Низький рівень інвестицій до галузі свідчить про значні проблеми розвитку та низьку зацікавленість у впровадженні інновацій до текстильної промисловості.

Аналіз регіональної структури капітальних інвестицій до текстильної промисловості виявив її неоднорідність (рис.). За даними рис., протягом аналізованого періоду визначається значна розбіжність у надходженнях інвестицій до текстильної промисловості за окремими областями України. Так, до Одеської та Херсонської областей не було надіслано інвестицій. До Львівської області за аналізований період було надіслано найбільшу кількість інвестицій – 47097 тис. грн, що складає 28% від усіх інвестицій до текстильної промисловості. Це сприяло значному розвитку текстильного господарства в області, що створило сприятливу інвестиційну ситуацію для інвесторів.

Рис. Регіональна структура капітальних інвестицій у текстильну промисловість, січень-червень 2014 р. (розроблено за джерелом [12])

Текстильна промисловість відіграє особливу роль у соціально-економічному розвитку будь-якого регіону та країни загалом. Це обумовлено специфікою продукції текстильної промисловості, одна частина якої йде на задоволення потреб населення в одязі, домашньому текстилі тощо, а інша – на виробничі потреби. У результаті вивчення опублікованих праць визнаних фахівців у галузі економіки текстильної промисловості [13–16] та власного аналітичного дослідження особливостей розвитку підприємств текстильної промисловості, структури витрат на виробництво продукції тощо визначено її специфіку:

1) значна залежність від сировини;
2) особлива структура собівартості продукції. Переважна частина сировини й основних матеріалів у витратах на виробництво становить 80...90% на фоні незначної частки заробітної платні (5...9%);

3) надзвичайно висока концентрація виробництва, що призводить до наявності величезних основних потужностей текстильних комбінатів;

4) значна залежність від уподобань споживачів. Вплив на вибір споживачів нових тенденцій у світовій моді на одяг, домашній текстиль; поява на ринку імпортованої привабливої та ексклюзивної фурнітури приводять до необхідності гнучкого реагування;

5) необхідність у висококваліфікованих та креативних кадрах. Продукція текстильної промисловості має відповідати модним тенденціям, щоб задовольнити споживчий попит. Розробники такої продукції повинні втілювати у виробництво творчі підходи, нові бачення тощо;

6) необхідність у сучасному обладнанні для текстильних підприємств для виробництва продукції, яка відповідатиме потребам сучасного ринку.

Основні проблеми галузі, пов'язані як із визначеною специфікою, так і з особливостями сучасного етапу розвитку національної економіки (наявність кризових явищ, розбалансованість фінансово-кредитного ринку, низька купівельна спроможність населення тощо), обумовлюють сучасну специфіку та проблеми інноваційної діяльності текстильної промисловості.

Висновки. У результаті проведеного дослідження серед основних проблем, що стримують активізацію інноваційної діяльності в текстильній промисловості, нами виділено такі:

– негативний вплив чинників зовнішнього середовища, пов'язаний із кризовими явищами в країні;

– нестача капіталу для впровадження інновацій у промисловість (недостатність власного капіталу та складність залучення капіталу інвесторів через значний рівень ризику);

– відсутність вітчизняних інноваційних технологій у текстильному виробництві, які будуть стимулювати зростання конкурентоспроможності підприємств країни на зовнішньому ринку;

– проблемність кадрового забезпечення інноваційної діяльності. Дефіцит висококваліфікованих креативних кадрів для впровадження інновацій на підприємствах та персоналу, який має спеціальні навички роботи на сучасному високотехнологічному

обладнанні, призводить до стримування розвитку інновацій на ринку галузі.

Окресливши основні проблеми активізації інноваційної діяльності в текстильній промисловості в наступних публікаціях планується розробити заходи щодо їх усунення.

Список джерел інформації / References

1. Law of Ukraine "The innovation activity" ["Pro innovatsiynu diialnist" Zakon Ukrainy], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Hausteин, H. Leitung industrieller Forschung und Entwicklung / Hartman Hausteин. – Berlin, 1979. – 174 p.
3. Уайт П. Управление исследованиями и разработками : [сокр пер. с англ.] / П. Уайт ; под ред. Д. И. Дробышева. – М. : Экономика, 1982. – С. 5.
Uayt, P. (1982), *Management R & D*, Economics, Moscow, P. 5
4. Riggs, H. (1983) *Managing high technology companies* Blmont, N.Y., P. 7.
5. Hippel, V. (1985), *U.S. high technology trade and competitiveness. Staff report*, U.S. Department of Commerce, 19 p.
6. Хучек М. Социально-экономическое содержание инноваций на предприятии / М. Хучек // Вестник Московского университета. Сер. Экономика. – 1995. – № 1. – С. 62–71.
Khuchek, M. (1995), "Socio-economic content of innovation in the enterprise" ["Sotsyalno-ekonomycheskoe soderzhanye ynnovatsyi na predpriyatyy", *Vesnyk moskovskoho unyversyteta*], No. 1, pp. 62–71.
7. Валента Ф. Управление инновациями / Ф. Валента. – М. : Прогресс, 1985. – 203 с.
Valenta, F. (1985), *Innovation Management* [Upravlenye ynnovatsiyamy], Moscow, 203 p.
8. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку : монографія / ред. С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2006. – 728 с.
Pyashenko, S.M. (2006), *Marketing and management of innovation development: monograph* [Marketynh i menedzhment innovatsiynoho rozvytku: monohrafiia], Sumy, 728 p.
9. Медведкін Т. С. Інноваційний розвиток економіки України в контексті глобалізації світового ринку технологій 2005 року : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Т. С. Медведкін. – Донецьк, 2005. – 20 с.
Medvedkin, T.C. (2005), *Innovative development of economy of Ukraine in the context of globalization of the world technology market in 2005: Author's thesis* [Innovatsiyniy rozvytok ekonomiky Ukrainy v konteksti hlobalizatsii svitovoho rynku tekhnolohii 2005 roku: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk], Donetsk, 20 p.
10. Кундеева Г. А. Основные категории теории инноваций / Г. А. Кундеева // Прометей. – 2007. – № 3. – С. 114–119.
Kundeeva, G.A. (2007), "Main categories of innovation theory" ["Osnovnye katehorii teorii ynnovatsyi", *Prometei*], No. 3, pp.114–119.
11. Каракай Ю. В. Маркетинг інноваційних товарів : монографія / Ю. В. Каракай. – К. : КНЕУ, 2005. – 226 с.

Karakai, Y.V. (2005), *Marketing of innovative products* [Marketynh innovatsiinykh tovariv: monohrafija], KNEU, 226 p.

12. State Statistics Service of Ukraine [Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Шарко М. В. Визначення ціни і обсягів випуску продукції при реструктуризації текстильних підприємств / М. В. Шарко // Вісник технологічного університету Поділля. Ч. 2. Економічні науки. – Хмельницький, 2000. – № 5. – С. 91–94.

Charco, M. (2000), "Pricing and production volumes in the restructuring of textile enterprises" ["Vyznachennia tsiny i obsiahiv vypusku produktsii pry restrukturyzatsii tekstylnykh pidpriemstv", *Visnyk tekhnolohichnoho universytetu Podillia*. Part 2 Economics], No 5, pp. 91–94.

14. Шарко М. В. Система показателей и методические особенности реструктуризации текстильной промышленности Украины / М. В. Шарко // Вестник Херсон. гос. техн. ун-та. – Херсон, 2001. – № 5. – С. 79–82.

Charco, M. (2001), "The system of indicators and methodical features restructuring of the textile industry in Ukraine" [Systema pokazatelei i metodycheskye osobennosti restrukturyzatsyy tekstylnoi promyhlennosti Ukraini", *Vestnyk Kherson, hosudarstvennyi tekhnicheskyy universytet*], No. 5, pp. 79–82.

15. Артемов А. О мерах по инновационному развитию текстильной промышленности / А. Артемов // Экономист. – 2007. – № 10. – С. 3–12.

Artemov, A. (2007), "About measures of innovative development of the textile industry" ["O merakh po ynnovatsyonnomu razvytyiu tekstylnoi promyhlennosti", *The Economist*], No. 10, pp. 3-12.

16. Андропова Л. Н. Пути выхода текстильной промышленности из кризиса / Л. Н. Андропова, О. А. Герасименко, В. М. Капицын // Проблемы прогнозирования. – 2000. – № 2. – С. 48–60.

Andronov, L.N., Gerasimenko, O.A., Kapitsyn, V.M. (2000), "Ways out of the crisis of the textile industry", *Problems of Forecasting* ["Puty vykhoda tekstylnoi promyhlennosti iz kryzysa". *Problemy prohozyrovanyia*], No. 2, pp. 48–60.

17. Райзберг Б. Государственное управление инновационными процессами / Б. Райзберг, Н. Морозов // Экономист. – № 1. – 2008. – С. 35–38.

18. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210 с.

19. Артемов А. О мерах по инновационному развитию текстильной промышленности / А. Артемов // Экономист. – 2007. – № 10. – С. 3–12.

Artemov, A. (2007), "About measures of innovative development of the textile industry" ["O merakh po ynnovatsyonnomu razvytyiu tekstylnoi promyhlennosti", *The Economist*], No. 10, pp. 3-12.

20. Інноваційна діяльність в Україні : монографія / А. М. Гуржій [та ін.]. – К. : УкрІНТЕІ МОН України, 2006. – 151 с.

Gurzhiy, A.M., Karakaу, Y.V., Petrenko Z.A., Vavilin, N.I. Kuranda, T.K. (2006), *Innovation Activity in Ukraine: a monograph* [Innovatsiina diialnist v Ukraini: *Monohrafia*], UkrISTEI Education of Ukraine, 151 p.

21. Андропова Л. Н. Пути выхода текстильной промышленности из кризиса / Л. Н. Андропова, О. А. Герасименко, В. М. Капицын // Проблемы прогнозирования. – 2000. – № 2. – С. 48–60.

Andronov, L. N., Gerasimenko, O. A., Kapitsyn, V.M. (2000), "Ways out of the crisis of the textile industry", *Problems of Forecasting* ["Puty vykhoda tekstylnoi promyshlennosti iz kryzysa". Problemy prohozyrovanyia], No. 2, pp. 48–60.

Чорна Марина Віталіївна, д-р екон. наук, проф., економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (066)1463292; e-mail: mv.1008@mail.ru.

Черная Марина Витальевна, д-р екон. наук, проф., экономический факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (066)1463292; e-mail: mv.1008@mail.ru.

Chorna Maryna, PhD. Sc. Professor, Department of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkov, Ukraine, 61051. Tel.: (066)1463292; e-mail: mv.1008@mail.ru.

Доценко Катерина Вікторівна, студ., факультет менеджменту, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (093)9684687; e-mail: katrina.do@mail.ru.

Доценко Екатерина Викторовна, студ., факультет менеджмента, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (093)9684687; e-mail: katrina.do@mail.ru.

Dotsenko Kateryna, student, Faculty of Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkov, Ukraine, 61051. Tel.: (093)9684687; e-mail: katrina.do@mail.ru.

*Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук А.С. Крутовою.
Отримано 1.08.2014. ХДУХТ, Харків.*

УДК 65.011.4

СИСТЕМНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н.С. Краснокутська, І.Г. Бубенець, В.С. Артеменко